

اظهار نظر کارشناسی درباره:

«لایحه الحاق یک تبصره به ماده (۶) قانون مبارزه با پولشویی»

مقدمه

وجود برخی خلأها و اصلاحات لازم در قانون مبارزه با پولشویی مصوب (۱۳۹۶) موجبات بازنگری در برخی مواد این قانون را فراهم ساخت. از این رو لایحه اصلاح موادی از قانون مذکور با اصلاحاتی در تاریخ (۱۳۹۷/۷/۳) به تصویب مجلس شورای اسلامی رسید. به فاصله اندکی از اصلاح این قانون، لایحه الحاق یک تبصره به ماده (۶) قانون مذکور که با عنایت به آنچه در مقدمه این لایحه آمده است با هدف رفع ابهامات مربوط به نظارت بر عملکرد اشخاص مشمول قانون مزبور تهیه گردیده است در تاریخ ۱۳۹۸/۲/۳۱ در مجلس شورای اسلامی اعلام وصول شده است. این لایحه در کمیسیون قضایی و حقوقی مورد بررسی قرار گرفته که در نهایت به تصویب کمیسیون نرسیده است. در این گزارش به بررسی مفاد این لایحه و گزارش کمیسیون قضایی و حقوقی می پردازیم.

مخصوص سخن علمی

مشخصات لایحه

دوره دهم - سال چهارم

شماره ثبت:

۵۷۵

شماره چاپ:

۱۵۴۵

تاریخ چاپ:

۱۳۹۸/۶/۱۳

ارزیابی مفاد لایحه و گزارش کمیسیون قضایی و حقوقی در خصوص آن

چنانچه در مقدمه لایحه پیشنهادی بیان گردیده؛ هدف از ارائه لایحه رفع ابهامات مربوط به نظارت بر عملکرد اشخاص مشمول در قانون مبارزه با پولشویی و اصلاحات بعدی آن بوده است. بررسی و دقت در متن لایحه نشان می دهد تنظیم و تدوین متن پیشنهادی به نحوی است که به نظر می رسد لایحه مزبور نه تنها متضمن حکم تأسیسی جدیدی در خصوص رفع خلأ نظارتی نیست، بلکه ابهام موجود در برخی عبارات آن موجب سوء برداشت و تفاسیر مختلفی از نحوه نظارت اشخاص موضوع این لایحه خواهد شد.

معاونت پژوهش های

سیاسی - حقوقی

دفتر مطالعات

حقوقی

مطابق لایحه پیشنهادی، دستگاه های اجرایی موضوع مواد (۵) و (۶) قانون مبارزه با پولشویی^۱ موظف شده اند،

مشخصات گزارش

شماره مسلسل:

۲۴۰۱۶۶۴۳

تاریخ انتشار:

۱۳۹۸/۷/۱۳

۱. ماده (۵) قانون مبارزه با پولشویی: کلیه صاحبان مشاغل غیرمالی و مؤسسات غیرانتفاعی و همچنین اشخاص حقیقی و حقوقی از جمله بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانکها، مؤسسات مالی و اعتباری، بیمه ها، بیمه مرکزی، صندوق های قرض الحسنه، بنیادها و مؤسسات خیریه، شهرداری ها، صندوق های بازنشستگی، نهادهای عمومی غیردولتی، تعاونی های اعتباری، صرافی ها، بازار سرمایه (بورس های اوراق بهادار) و سایر بورس ها، شرکت های کارگزاری، صندوق ها و شرکت های سرمایه گذاری و همچنین مؤسساتی که شمول قانون بر آنها مستلزم ذکر نام می باشد از قبیل شرکت ملی نفت ایران، سازمان گسترش و نوسازی ایران و غیر آنها، مکلفند آیین نامه های اجرایی هیئت وزیران در ارتباط با این قانون و قانون مبارزه با تأمین مالی تروریسم را اجرا کنند.

ماده (۶) قانون مبارزه با پولشویی: کلیه اشخاص موضوع ماده (۵) این قانون، از جمله گمرک جمهوری اسلامی ایران، سازمان امور مالیاتی کشور، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، دفاتر اسناد رسمی، وکلای دادگستری، حسابرسان، حسابداران، کارشناسان رسمی دادگستری و بازرسان قانونی مکلفند اطلاعات مورد نیاز در اجرای این قانون را طبق مصوبات هیئت وزیران حسب درخواست شورا یا مرکز اطلاعات مالی به آنها ارائه نمایند.

اولاً تکالیف اجرایی مقرر در قانون را انجام دهند ثانیاً مکلف شده‌اند تکلیف نظارتی خود را در چارچوب قوانین و مقررات انجام دهند. چنانچه ملاحظه می‌گردد تکلیف اول اساساً لغو به‌نظر می‌رسد چراکه بدیهی است که قانون پولشویی خود برای اشخاص مزبور در مقام ایجاد تکلیف و الزام می‌باشد و لذا معنا ندارد مجدداً در این قانون تأکید شود که اشخاص موضوع مواد (۵) و (۶) مکلف به اجرای قانون هستند. درخصوص تکلیف دوم نیز با توجه به قید «در چارچوب قوانین و مقررات» مذکور در لایحه، این نکته قابل توجه است که اگر قوانینی درخصوص موضوع نظارت دستگاه‌های مزبور وجود دارد در این صورت همان قوانین الزام و تکلیف لازم را بیان نموده‌اند و دیگر وجهی ندارد که مقنن مجدداً در این قانون بر لزوم اجرای قوانین پیشین تأکید نماید و اگر در این خصوص قانونی وجود ندارد قید مزبور لغو بوده و لذا متن پیشنهادی به نحو مذکور نمی‌تواند مبین حکم جدیدی درخصوص ایجاد صلاحیت نظارتی مذکور باشد.

بنابراین به‌نظر می‌رسد گزارش کمیسیون قضایی و حقوقی مبنی بر رد لایحه به استناد عدم نیاز به قانونگذاری براساس مطالب فوق قابل توجه می‌باشد. نکته دیگری که در گزارش کمیسیون درخصوص رد لایحه مزبور وجود دارد استناد به مفاد تصویب‌نامه شماره ۱۵۶۶۵۰ مورخ ۱۳۹۸/۳/۲۵ هیئت دولت می‌باشد که با اصلاحات جزئی در مقایسه با متن لایحه تنظیم و ابلاغ نیز شده است. تهیه این تصویب‌نامه و ابلاغ آن به دستگاه‌های اجرایی نیز بیانگر آن است که درخصوص رفع ابهام نظارتی دستگاه‌های اجرایی بر عملکرد اشخاص موضوع قانون مبارزه با پولشویی، چه بسا نیاز تقنینی وجود نداشته و این ابهام در قالب یک تصویب‌نامه قابل رفع می‌باشد. البته ذکر این نکته لازم است که بررسی تصویب‌نامه مذکور از حیث آثار مترتب بر آن و همچنین انطباق مفاد آن با سایر قوانین، خود موضوعی است که از طریق مجاری و نهادهای ذیربط قابل بررسی می‌باشد.

نکته دیگر آنکه چنانچه اشاره گردید برخی عبارات و واژگان به‌کار رفته در لایحه می‌تواند موجبات ابهام در نحوه نظارت و قلمرو نظارت دستگاه‌های اجرایی بر عملکرد اشخاص موضوع قانون مبارزه با پولشویی را فراهم آورد. ازجمله آنکه عبارت «نظارت مؤثر» دارای ابهام است. همچنین مشخص نیست منظور از لزوم «برخورد» دستگاه‌های نظارتی با اشخاص متخلف چه مواردی می‌باشد.

نتیجه‌گیری

با عنایت به توضیحات و دلایل مذکور در این گزارش، لایحه مورد بحث به نحوی تنظیم گردیده است که متضمن تأسیس حکم جدیدی نیست و لذا مغایر با مبنای قانونگذاری جدید می‌باشد. ازاین‌رو تصویب گزارش کمیسیون قضایی و حقوقی مبنی بر رد لایحه حاضر مورد پیشنهاد می‌باشد.

۱. دستگاه‌های اجرایی مانند بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران، سازمان بورس و اوراق بهادار، وزارتخانه‌های صنعت، معدن و تجارت، کشور، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور و دیگر نهادها مانند کانون وکلای دادگستری، کانون سردفتران و دفتریاران، کانون کارشناسان رسمی دادگستری، مرکز امور مشاوران حقوقی، وکلا و کارشناسان قوه قضائیه، سازمان حسابرسی، جامعه حسابداران رسمی، سازمان نظام پزشکی، سازمان‌های نظام مهندسی و سایر نظام‌های صنفی و حرفه‌ای که مطابق قوانین و مقررات بر عملکرد اشخاص حقیقی و حقوقی زیرمجموعه خود نظارت می‌کنند، مکلفند تکالیف نظارتی خود را در چارچوب قانون مبارزه با پولشویی، قانون مقابله با تأمین مالی تروریسم و مقررات مربوط به آنها نسبت به عملکرد این اشخاص به نحو مؤثر انجام دهند. همچنین نهادها و دستگاه‌های یاد شده موظفند در صورت شناسایی تخلف یا جرم، حسب مورد نسبت به برخورد قانونی در حدود صلاحیت خود و براساس مجازات‌های اداری و انتظامی قابل اعمال نسبت به متخلف یا اعلام آن به مراجع قضایی و غیرقضایی صالح اقدام نمایند.